

Sjukhusorganisation – mål eller medel?

Björn Brorström. **Den stora vändningen? Ett universitetssjukhus i förändring.** 126 sidor. Lund: Studentlitteratur; 2004. ISBN 91-44-03630-2.

Recensent: Åke Andrén-Sandberg, Stavanger.

»Den stora vändningen?« är en boktitel som avslutas med ett frågetecken, vilket gör att man öppnar boken med extra nyfikenhet. Redan i förordet framgår att det rör sig om universitetssjukhuset i Göteborg, Sahlgrenska. Det ger boken en extra krydda. Fram till sammanslagningen av sjukhusen i Solna och Huddinge har Sahlgrenska varit det i särklass största skandinaviska sjukhuset, även i ett internationellt perspektiv är sjukhuset gigantiskt stort. Man bör därför kunna ha nytta av de göteborgska erfarenheterna också på andra håll i Sjukvårdssverige. Lägg därtill att det under åren kommit upprepade signaler om oro och instabilitet avseende Göteborgssjukvården, vilket ytterligare höjer den presumtive läsarens förväntningar. Eftersom bokens författare dessutom är en professor från en förvaltningshögskola, och en professor med dokumenterat intresse för och kunskap om sjukvård, borde boken kunna ge svar på många frågor.

Bra om modern styrning inom sjukvården
Bokens innehåll är blandat; en mycket bra första hälft och en mindre intressant andra hälft. På de första 45 sidorna redovisar författaren på ett didaktiskt sätt hur modern organisation och styrning inom hälso- och sjukvården utvecklats, och man får en initierad redovisning av teoribildningen avseende institutioner och professionernas inflytande på utvecklingen som en process. Denna del av boken bör vara vär-

defull för alla medicinskt utbildade med minsta intresse för sjukvårdens styrning. Den ger många aha-upplevelser.

Smörgåsbord av teorier och lösningar

Brorström redovisar att vi ser en blandning av modeller och metoder i den svenska sjukvården och påpekar att det inte finns några grandiosa reformer utan att det snarare lappas och lagas på befintliga organisations- och styrmodeller. I stället för grandiositet bör man se organisationsförändringar som ett sätt att under en begränsad period hantera de problem som finns. Det känns skönt att från en specifikt kunnig inom området höra det som vi »på golvet« ofta känt – det finns inga patentlösningar. Dessutom påpekas att varje ny lösning föder nya problem, varför processen aldrig kan och får avstanna. Detta kan tyckas negativt, men skall i stället tolkas på motsatt sätt, det vill säga att det går att finna lösningar även på svåra administrativa problem. När man läst Brorströms redovisning upplever man att han bjuder på ett smörgåsbord av teorier och lösningar, och att den kunnige kan ta för sig av vad som passar på det lokala planet. Det känns bra och inspirerande.

Brorström påpekar också att utveckling och effektivisering består i en kontinuerlig anpassning av inre relationer till yttre omständigheter, det vill säga att man skall organisera sin verksamhet så att omgivningen kan hanteras på bästa sätt. Om detta är sant kräver det sannolikt en rejäl omorientering av många sjukvårdsledares sätt att arbeta. Dessutom gäller det att både klara förändringar och att upprätthålla en kontinuitet samtidigt som man överväger det beslut man fattar också i dess konsekvenser för andra intressenter. Intressant och tankeväckande!

Två skäl till kritisk läsning

Den andra halvan av boken handlar om vad som har hänt på Sahlgrenska Universitetssjukhuset. För dem som arbetar där är detta sannolikt oerhört intressant, men för andra är det intressant endast om man kan dra några generella slutsatser. Brorström ger här en diversifierad bild genom en redovisning av vad intervjuer med beslutsfattare lett till, men det är inte möjligt att med hjälp av de resultat han redovisar komma fram till de slutsatser han drar – ibland är det nästan tvärtom. Eftersom denna kvalitativa forskning inte redovisas som brukligt är inom naturvetenskap kan man omöjligtvis säga att slutsatserna är rätt eller fel – man måste lita på författarnas utsaga.

Därav följer också att man måste vara kritisk huvudsakligen i två avse-

den. För det första är hela undersökningen bekostad av den organisation som skall undersökas. Naturligtvis kan man inte av det dra slutsatsen att resultatet är riggare, men om nu Brorström kommer fram till att förändringarna i organisationen lett till stabilitet och förnöjsamhet och att cheferna gjort ett gott arbete undrar man om slutsatserna hade blivit desamma om undersökningen bekostats av utomstående.

Den andra kritiska frågan gäller huruvida man kan uttala sig på ett värdefullt sätt om en organisation utan att se på dess mål, vilket i detta fall är att bedriva sjukvård = göra patienter friska. Undersökningen har inte haft detta som avsikt utan bara undersökt vad organisationen tycker om sitt eget sätt att arbeta. Ponera att man kommit fram till att organisationen är dålig medan de medicinska målen överträffats eller att organisationen är utmärkt medan de medicinska målen inte nåtts – hur skall det tolkas? Denna viktiga del har helt lämnats utan diskussion, vilket gör att administrationen av sjukvården tycks ha ett egenvärde. Men det har den för den medicinskt verksamme endast om den stödjer värden av patienter – och det berörs inte av författaren.

Frågetecknet kvarstår

Boken är välskriven och gav mig mycket att tänka på, men jag vet fortfarande inte om frågetecknet i boktiteln kan rätas ut.

Vinnare i boklotteriet

Följande prenumeranter har vunnit Per Källéns bok »Kvarleva«, från Ord & visor förlag, som lotades ut i nr 21/05:

Per Törnquist, Uppsala
Johan Dalén, Bromma
Eva Tuninger, Lund
Halinda Surdyk-Szulc, Karlskrona
Eva Olsson, Fårösund

Vi gratulerar vinnarna och tackar alla er som deltagit i vårt boklotteri genom att sända in vykort. Ni som inte vann den här gången, ge inte upp! Det kommer fler chanser med nya spännande böcker.